

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/209
Toplantı Tarihi/Sayısı : 19.3.2024/44
Karar Numarası : 2024/329
Başvuran : M. A.
Başvuran Vekili : F. A. Vasisi
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Eskişehir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, karantina sürecinde yapılamayan açık görüş ziyaretinin telafi edilmediği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran vasisi, başvuru dilekçesinde özetle;

a. COVID-19 salgını kapsamında alınan tedbirler kapsamında Eskişehir L Tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutulan ve kronik rahatsızlığı bulunan eşi M. A.'nın yirmi ay boyunca açık veya kapalı görüş ziyareti gerçekleştirmediğini, bu süreçte çocuklarından uzak kaldığını,

b. 2021 yılının aralık ayında söz konusu kısıtlamanın kaldırıldığını fakat o tarihte eşinin karantina koşullarında bulunması nedeniyle açık görüş hakkını kullanamadığını,

c. Kurum İdaresi tarafından yapılan bilgilendirmede "*izolasyon ve karantina sürecinde olan hükümlü ve tutukluların bu süre boyunca açık görüş yapamayacağı, bu süre bittiğinde gerçekleştirilemeyen ziyaret süresinin telafi edileceği*" bilgisinin verildiğini,

ç. Bahsi geçen hak kaybının telafi edilmesi talebiyle Adalet Bakanlığı Ceza Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne ve Kurum İdaresine yapmış olduğu başvuruya muhatap tarafından cevap verilmediğini iddia etmektedir.

3. Muhatap Eskişehir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan alınan 11/11/2022 tarihli yazılı görüşte özetle;

a. M. A.'nın 3/3/2022 tarihinde 2021 yılının aralık ayında karantina altında olması sebebiyle yapmadığı açık görüş hakkının telafi edilmesi talebiyle Eskişehir İnfaz Hakimliğine başvuru yaptığı,

b. Eskişehir 1. İnfaz Hakimliğinin 10/3/2022 tarihli kararıyla Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün "*Covid-19 Kapsamında Ceza İnfaz Kurumlarında Hükümlü ve Tutuklular İle Ziyaretçilerin Açık Görüşmelerinde Alınacak Önlemler*" konulu yazısının 11'inci maddesinde yer alan; "*Hakları saklı kalmak kaydı ile izolasyon ve karantina sürecinde olan hükümlü ve tutukluların bu süre boyunca açık görüş yapmalarına izin verilmeyecektir. (Hastane ve Mahkeme dönüşlerinde kullanılan karantina koşulları da*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

dahil)" değerlendirmesi uyarınca başvuranın karantina koğuşunda bulunması nedeniyle gerçekleştirmediği açık görüş ziyaretinin telafi edilmesi ve söz konusu hakkın kurum tarafından tanınması gerektiği gerekçesiyle başvuranın Őikayetinin kabul yönünde karar verildiği,

c. Eskişehir 1. İnfaz Hakimliğinin kararına istinaden Eskişehir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu tarafından düzenlenen Karar Tutanağınca Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün "görüş izni" konulu yazısı ile açık görüşün 30 dakika ile sınırlı olmasına karar verildiği, başvuranın 25/3/2022 tarihinde yapılması planlanan açık görüşüne ek olarak 22/3/2022 tarihinde 30 dakika olmak üzere telafi görüşü yaptırılması yönünde karar alındığı belirtilmiştir.

. Eskişehir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü tarafından M. A. adına düzenlenen tarih ve türüne göre ziyaret raporu incelendiğinde, M. A.'nın 22/3/2022 tarihinde eşi ile 13.30-14.30 saatleri arasında 60 dakika açık görüş ziyareti gerçekleştirdiği, 25/3/2022 tarihinde eşi ve kardeşi ile 15.00-17.00 saatleri arasında toplam 120 dakika açık görüş ziyareti gerçekleştirdiği anlaşılmıştır.

4. Başvuran tarafından muhatap Kurumun görüş yazısına cevap verilmediği anlaşılmıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde "*zgrlğnden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişiilerin ulusal nleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde ise özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişiilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*n İncelemenin Yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin ilgili kısmı Őyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; (...) d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilmediği, (...) yönlerinden incelenir."

8. Mezkr Yönetmelik'in "*n inceleme üzerine verilecek kararlar*" başlıklı 49'uncu maddesinin ilgili bölümü Őyledir:

"(1) Başvurunun, 48'inci maddede yer alan Őartlardan herhangi birini taşımaması hlinde incelenemezlik kararı verilir."

9. Mezkr Yönetmelik'in "*Karar Türleri*" başlıklı 65'inci maddesi Őyledir:

"(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

10. Mezkr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesinin ilgili kısmı Őyledir:

"(2) n inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

13. Cezaevlerinde özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin, tutuldukları alanların devletin kontrolü altındaki özel alanlar olması, devletin hem bu kurumda bulunanların güvenliklerinin korunması hem de düzen ve disiplini tesis etme yükümlülüğünün bulunmasının sonucu olarak bu kişilerin sosyal ilişkilerinin ve dış dünya ile iletişimlerinin sınırlandırılması kaçınılmaz olacaktır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre, suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi cezaevinde güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip oldukları haklar sınırlanabilmektedir (AİHM, *Silver ve Diğerleri/Birleşik Krallık*, B. No: 5947/72, 6205/73, 7052/75, 7061/75, 7107/75, 7113/75, 7136/75, 25/3/1983).

14. Anayasa Mahkemesine (AYM) göre kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerde kötü muamele olarak kabul edilebilecek hususların farklı şekillerde tezahür etmesi mümkündür. Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumlarındaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden mahpuslar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (AYM, *Turan Günana*, B. No:2013/3550, 19/11/2014, para. 37).

15. Her türlü muamele, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 3'üncü maddesi anlamında kötü muamele kapsamına girmemektedir. AİHM ve AYM, muamelenin 3'üncü madde kapsamına girebilmesi için belirli bir asgari şiddet düzeyine ulaşması gerektiğini belirtmektedir. Asgari şiddet düzeyinin her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Belirli bir durumda failin veya mağdurun durumu dikkate alınarak asgari eşiğe ulaşmadığı tespit edilebilecek bir muamele benzer bir durumda yine aynı açılardan değerlendirilmesi neticesinde somut olayın koşullarında asgari eşiği geçtiği yönde değerlendirilebilir.

16. Birleşmiş Milletler (BM) İşkenceye Karşı Sözleşme'ye Ek İhtiyari Protokol'ün (OPCAT) denetim mekanizması olan İşkencenin Önlenmesi Alt Komitesi (Subcommittee on the Prevention of Torture - SPT) tarafından taraf devletlere ve ulusal önleme mekanizmalarına yönelik koronavirüs hastalığı (COVID-19) salgınına ilişkin tavsiyeler yayınlamıştır. Bu tavsiyeler arasında; sağlıkla ilişkili sebeplerle ziyaret usullerinin kısıtlandığı yerlerde, telefon, e-mail, video görüşmesi ve diğer uygun elektronik araçlar gibi araçlarla alıkonuların aileleriyle ve dış dünya ile iletişim kurabilmesi için yeterli alternatif telafi edici yöntemlerin sağlanması ve karantina alanlarının iç hareket özgürlüğüne ve bir dizi amaçlı faaliyete izin verecek yeterli büyüklükte ve yeterli olanaklara sahip olması, ailelerle ve arkadaşlarla uygun araçlarla iletişimin teşvik edilmesi ve kolaylaştırılması da bulunmaktadır (BM, CAT/OP/10, 7/4/2020, para. 9/k).

17. Salgın sebebiyle toplumun sağlığının korunması amacıyla pek çok alanda tedbirler alınmıştır. Bu doğrultuda ceza infaz kurumlarında da Bilim Kurulunun tavsiyeleri doğrultusunda görüşler ve sosyal aktiviteler hususlarında sınırlamalar getirilmiştir. Açık ve kapalı görüşlerin kısıtlanmasına ilişkin tedbirler salgının ceza infaz kurumlarında yayılımını engellemek için alınan tedbirlerden biridir. Bu kapsamda salgının ülkemizde tespit edildiği ilk zamanlarda görüşler tamamen yasaklanmış, akabinde salgının seyri göz önünde tutularak kapalı görüşler kısmen yapılmaya başlanmıştır. Mahpusların aileleri ile olan iletişimlerinde ve ilişkilerinde önemli hasarlar bırakabilecek de olsa bu tedbirler COVID-19 salgınının ceza infaz kurumlarında yayılmasını engellemek ve mahkmların sağlığını korumak için alınması gereken tedbirlerdendir.

18. SPT tavsiyesine de uygun olarak mahpusların haftalık telefon ile görüşme hakları 10 dakikadan 20 dakikaya çıkarılmıştır. Bunun yanında Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından 1/12/2021 tarihi itibariyle açık görüşlerin yapılmaya başlandığı açıklanmıştır. 1/12/2021 ile 30/4/2022 tarihleri arasında ise *“Hükümlü ve tutuklulardan Sağlık Bakanlığı Covid-19 Teraslı Takibi ve Evde Hasta İzlemi ve Filyasyon Rehberi'nde belirtilen önerilen aşı şemasını tamamlayan kişiler ile son 180 gün içerisinde hastalığı geçiren kişilerin açık görüşlerine izin verilmesi”* şartı ile açık görüş yaptırılmıştır.

19. Somut başvuruda başvuran vasisi olduğu eşinin COVID-19 salgını tedbirleri kapsamında yirmi ay boyunca eşi ve çocuklarıyla açık görüş ziyareti gerçekleştiremediğini ve bu süreçte yakınlarını görmekten mahrum bırakıldığını iddia etmektedir. Salgın sebebiyle toplumun sağlığının korunması amacıyla pek çok alanda tedbirler alınmıştır. Bu doğrultuda ceza infaz kurumlarında da Sağlık Bakanlığı tarafından oluşturulan Bilim Kurulunun tavsiyeleri doğrultusunda açık/kapalı görüşler ve sosyal aktiviteler hususlarında sınırlamalar uygulanmıştır. Açık ve kapalı görüşlerin kısıtlanmasına ilişkin tedbirler salgının ceza infaz kurumlarında yayılımını engellemek için alınan tedbirlerden biridir. Bu kapsamda salgının ülkemizde tespit edildiği ilk zamanlarda görüşler tamamen yasaklanmış, akabinde salgının seyri göz önünde tutularak kapalı görüşler kısmen yapılmaya başlanmıştır. Mahpusların aileleri ile olan iletişimlerinde ve ilişkilerinde önemli hasarlar bırakabilecek de olsa bu tedbirler COVID-19 salgınının ceza infaz kurumlarında yayılmasını engellemek ve mahkmların sağlığını korumak için alınması gereken tedbirlerdendir.

20. Ceza infaz kurumlarında 1/12/2021 tarihinden itibaren açık ve kapalı görüşlerin belirlenen kurallar çerçevesinde iki yakını ve çocukları ile bir kez açık görüş, iki kez kapalı görüş şeklinde yaptırılması, açık görüş hakkını kullanamayan ya da kullanmak istemeyen hükümlü ve tutuklulara  kez kapalı görüş yaptırılması şeklinde karar alınmıştır. Tüm bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda, salgın döneminde açık ve kapalı görüşlerin sınırlandırılmasının başvuran açısından kötü muamele teşkil edebilecek asgari eşiği aşmadığı değerlendirilmektedir. Bu kapsamda kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

21. Buna ek olarak başvuran eşinin karantina koğuşunda olması sebebiyle açık görüş gerçekleştiremediğini, Kurum İdaresi tarafından karantina sürecinin bitmesinin akabinde gerçekleştirilemeyen ziyaret süresinin telafi edileceği bilgisinin verildiğini, daha sonra açık görüş hakkının telafi edilmediğini iddia etmektedir. Buna karşın muhatap Kurum başvuranın bahsi geçen talebiyle ilgili İnfaz Hakimliğine başvuru yaptığını, İnfaz Hakimliği tarafından talebinin kabul edildiğini ve başvuranın eşine aylık açık görüş hakkına ek olarak bir açık görüş hakkı daha verildiğini belirtmiştir.

22. Bu çerçevede genel sağlığın korunması yönündeki meşru ve orantılı bir amaçla karantina koğuşunda bulunan bir mahkmun açık görüş hakkının telafi edilmek üzere ertelenmesinin başvuran açısından hak ihlaline sebep olacak asgari eşiği aşmadığı değerlendirilmektedir. Kaldı ki başvuranın eşinin telafi edilmesi gereken açık görüş ziyaretini gerçekleştirmek adına İnfaz Hakimliğine yaptığı başvuru üzerine hükümlünün 25/03/2022 tarihinde yapılması planlanan açık görüşüne ek olarak 22/3/2023 tarihinde eşi ile 60 dakika, 25/3/2023 tarihinde ise eşi ve kardeşi ile 120 dakika açık görüş ziyareti gerçekleştirdiği anlaşılmıştır. Bu çerçevede başvuran vasisinin

açık görüş hakkının telafi edilmediği iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

19/3/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye